

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar (RP 6/2021 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Ismo Tuominen, social- och hälsovårdsministeriet
- regeringssekreterare Sami Teräväinen, arbets- och näringsministeriet
- enhetschef Riku-Matti Lehikoinen, Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- forskardoktor, docent Tuomas Aivelo, Helsingfors universitet
- biträdande professor Tarja Sironen, Helsingfors universitet
- ekonomisk expert Miika Heinonen, Konkurrens- och konsumentverket
- verkställande direktör Timo Lappi, Turism- och Restaurangförbundet rf
- utbildningspolitisk expert Mikko Laakkonen, Servicefacket PAM rf
- expert Karoliina Katila, Företagarna i Finland rf
- restaurangägare Henri Alén.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Det viktigaste innehållet i och syftena med propositionen. Lagstiftningsförslaget är en fortsättning på den gällande lagstiftning som upphör att gälla i slutet av månaden och enligt vilken förplägnadsrörelserna kan åläggas temporära begränsningar och skyldigheter i fråga om öppettider, utskänkningsrättigheter, beläggning och organisering av verksamheten överlag i syfte att bromsa spridningen av coronaviruset.

Innehållet i lagstiftningsförslaget är till största delen detsamma som i regeringens proposition RP 139/2020 rd, på basis av vilken det stiftades en lag 727/2020, som trädde i kraft den 1 november 2020. Förslaget enligt RP 139/2020 rd, som också har behandlats i ekonomiutskottet, ändrades i

Utlåtande EkUU 2/2021 rd

riksdagen. De bekymmer som framfördes i ekonomiutskottets utlåtande (EkUU 21/2020 rd) och grundlagsutskottets anmärkningar (GrUU 31/2020 rd) beaktades i social- och hälsovårdsutskottets betänkande. Ekonomiutskottet anser att av de frågor som utskottet lyfte fram har man på ett tillfredsställande sätt löst särskilt indelningen av förplägnadsrörelserna enligt sannolikheten för att viruset ska smitta på grund av verksamhetens art och frågan om uteslutning av trafikstationer och förplägnadsverksamhet inom fartygstrafiken från tillämpningsområdet för restriktionerna.

Genom en temporär förordning av statsrådet som utfärdas med stöd av den nu aktuella lagen ska det utfärdas närmare bestämmelser om de ovannämnda restriktionerna och skyldigheterna och om de geografiska områden där restriktionerna ska vara tillämpliga. I linje med den tidigare lagstiftningen om restriktioner ska dessa bestämmelser inte gälla personalrestaurangverksamhet och inte heller försäljning av mat och dryck för avhämtning.

Lagstiftningens förutsebarhet. Enligt den föreslagna lagtekniska lösningen förblir således skillnaden mellan restriktionerna för förplägnadsverksamheten och den övriga näringsverksamheten i kraft. Ekonomiutskottet anser att detta är motiverat. Restriktionerna har gällt redan i nästan nio månader. Under denna tid har de utsatts för både skärpnings- och lindringstryck, vilket har försämrat förutsägbarheten i lagstiftningsramen för affärsverksamheten. Trots förändringstrycket har regleringen på lagnivå till största delen varit oförändrad, och restriktionerna och övervakningen av dem har etablerats. Enligt en sakkunnigutredning som ekonomiutskottet fått (i samband med behandlingen av RP 139/2020 rd) anser flera näringsidkare att det är bättre att regleringen förblir förutsägbar än att inskränkningarna turvis skärps och lindras på kort sikt.

Förändrad omvärld. De första restriktionerna kom till under omständigheter där det ansågs möjligt att epidemiläget snabbt förvärras och orsakar en kris inom hälso- och sjukvården när vårdkapaciteten blir överbelagd på grund av viruspatienterna och eventuellt även vårdpersonalen insjuknar.

Trots att man har varit tvungen att fatta beslut utifrån ofullständig bakgrundsinformation, har läget i andra länder där epidemin eskalerat väckt så pass allvarliga farhågor att det har ansetts motiverat att föreskriva om restriktioner delvis också på förhand, som förebyggande åtgärder.

Förhållandena för det nu aktuella lagförslaget avviker delvis från de tidigare. Även om det fortfarande råder stor osäkerhet om viruset och hur det sprids har kunskapsunderlaget nu stärkts. Under utfrågningen i ekonomiutskottet presenterade de sakkunniga forskningsresultat om virus-spridningen som är unika också i ett globalt perspektiv och som man inte har haft tillgång till tidigare. En ny faktor som inverkar på bedömningen av regleringsmetoderna är att antalet nya och mer smittsamma varianter ökar.

Det är klart att viruset huvudsakligen sprids genom droppsmitta och genom att man andas in förorenade aerosolpartiklar i luften. Ju längre tid och ju närmare varandra människor vistas i samma utrymmen inomhus, desto större blir smittrisen. I ljuset av de senaste uppgifterna kan risken dock minskas betydligt genom åtgärder som hänför sig till ventilation och luftfiltrering. Det är också värt att notera att smittrisen utomhus är liten i ljuset av undersökningarna. Ekonomiutskottet anser det vara viktigt att tillsynsmyndigheterna beaktar de senaste forskningsresultaten vid bedömningen av de objekt som ska övervakas och arrangemangen i fråga om dem.

Utlåtande EkUU 2/2021 rd

Jämlika konkurrensprinciper. I sin bedömning av stödet till förplägnadsrörelser (EkUB 11/2020 rd — RP 67/2020 rd) pekar ekonomiutskottet på konkurrensneutraliteten i behandlingen av olika typer av företag i lagstiftningen. Sammantaget utgör kompenseringen av restriktionerna och förlusterna en besvärlig utgångspunkt, eftersom målet är att trots de exceptionella omständigheterna trygga så jämlika konkurrensvillkor som möjligt för aktörerna och att de stöd som betalas av offentliga medel orsakar så få oönskade störningar på marknaden som möjligt. Den upplevda legitimiteten av restriktionerna kan också undergrävas av att det i samhället som resultat av olika avvägningar mellan intressen och fördelar och nackdelar finns restriktioner och friheter av vilka vissa kan upplevas som punktartade och därmed orättvisa.

De offentliga finanserna. Begränsningar i utövandet av näring har en direkt inverkan på skatteintäkterna och därmed i sista hand på möjligheterna att ha offentliga tjänster i Finland, inklusive hälso- och sjukvård. Besluten ska fattas med hänsyn till att de offentliga finanserna och vårt hälso- och sjukvårdssystem ska kunna fungera också på lång sikt samtidigt som även andra patienter än coronavirusdrabbade ska tillförsäkras vård. Med beaktande av detta är de nu föreslagna restriktionerna inte enbart en avvägningsfråga mellan hälsa och ekonomi, utan frågan är betydligt mer omfattande och kräver att även de samhälleliga kostnaderna vägs in.

Noggrant avgränsade restriktioner. Det bedöms att epidemin fortsätter så att den trappas upp och lugnar sig om vartannat, åtminstone till dess att det finns heltäckande vacciner för befolkningen. De sakkunniga som ekonomiutskottet hörde kom också med försiktigt optimistiska bedömningar om att en förbättring av vaccinationstäckningen, virusets naturliga säsongsvariation och det att de sociala kontakterna i allt högre grad sker utomhus när våren framskrider sammantaget kan bidra till att epidemiläget i Finland trots allt kanske inte eskalerar till en kris av det slag som vi ser i vissa andra länder. Men det går inte att grunda de fortsatta åtgärderna enbart på denna bedömning. Lagstiftningen och myndighetsresurserna måste vara beredda om det epidemiologiska läget accelererar snabbt.

Ekonomiutskottet anser att det är viktigt att bestämmelserna om restriktioner är tillräckliga och noggrant avgränsade och gäller uttryckligen de typer av verksamhet där restriktionerna konstaterats vara mest effektiva när det gäller att sätta stopp för spridningen av viruset. Om epidemin drar ut på tiden, måste man i strävan efter balans ge större tyngd än tidigare åt samhällets möjligheter att fungera. Utskottet betonar att de ekonomiska skadorna blir allra störst om viruset sprider sig i stor skala. Därför behövs det lagstiftning som möjliggör effektiva restriktioner.

Lagstiftningens giltighetstid. Under utfrågningen i ekonomiutskottet övervägdes det också hur länge den nu föreslagna regleringen ska vara i kraft. Utskottet påminner om det villkor som också grundlagsutskottet lyft fram, nämligen att restriktionerna kan hållas i kraft endast så länge och i den omfattning som det är nödvändigt. Utskottet anser det vara viktigt att restriktionerna hävs genast när smittsituationen tillåter det.

Stödåtgärder. Under sakkunnigutfrågningen i ekonomiutskottet diskuterades också fördelarna och nackdelarna med de stödmekanismer för företagsverksamhet som föreskrivits på grund av de exceptionella omständigheterna. Utskottet har fått även motstridiga ställningstaganden om kriterierna för stödinstrumenten och om gränserna i euro (självriskandelar, ersättningstak). Utskottet konstaterar att det i detta nu är svårt att göra en exakt analys av hur väl dessa instrument fungerar.

Utlåtande EkUU 2/2021 rd

Men utskottet anser det vara viktigt att man vid planeringen av nya stödformer också beaktar de nya forskningsrönen och statistiken och även överväger möjligheten till investeringsstöd för konstruktioner och anordningar som främjar hälsosäkerheten i affärslokaler samt stödets eventuella sysselsättningseffekter.

En väsentlig skillnad jämfört med hösten med tanke på förplägnadsrörelsernas verksamhet är att lagstiftningen om restriktionerna kom vid en tidpunkt då det på grund av årstiden var svårt att flytta funktioner till olika utomhuslokaler. Erfarenheterna från våren och sommaren 2020 visade att verksamheten utomhus hade en avsevärd betydelse för restaurangverksamhetens lönsamhet.

Ekonomiutskottet påpekar att de svårigheter som restaurangbranschen för närvarande genomgår inte enbart beror på lagstadgade restriktioner och myndighetsbeslut utan också på förändringar i konsumenternas beteende för att undvika smitta. En av de viktigaste förutsättningarna för att möjliggöra ekonomisk aktivitet är att myndigheterna ger uppdaterad och exakt information om smittkällorna och att restaurangverksamheten ordnas på ett sätt som stärker konsumenternas förtroende så att de anlitar tjänsterna med hänsyn till hälsosäkerheten.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 12.2.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Juhana Vartiainen saml
vice ordförande Hanna Kosonen cent
medlem Atte Harjanne gröna
medlem Mari Holopainen gröna
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Eeva Kalli cent
medlem Pia Kauma saml
medlem Riitta Mäkinen sd
medlem Matias Mäkyne sd
medlem Sakari Puisto saf
medlem Minna Reijonen saf
medlem Janne Sankelo saml
medlem Veikko Vallin saf
medlem Tuula Väättäin sd
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Kai Mykkänen saml.

Utlåtande EkUU 2/2021 rd

Sekreterare var

utskottsråd Teija Miller.